

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 1/2012 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tasavallan presidentin kansliasta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 1 päivänä marraskuuta 2011 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi tasavallan presidentin kansliasta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 91/2011 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 23/2011 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- erityisasiantuntija Valtteri Nieminen, valtio-neuvoston kanslia
- hallitusneuvos Kirsi Äijälä, valtiovarainministeriö
- oikeudellinen neuvonantaja Jukka Lindstedt ja linnanvouti Anne Puonti, tasavallan presidentin kanslia
- puheenjohtaja, hovimestari Teemu Mykkänen, Tasavallan presidentin kanslian henkilöstöyhdistys ry
- palveluesimies Jyrki Tiitinen, Tasavallan presidentin kanslian virkamiesyhdistys ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— oikeusministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tasavallan presidentin kansliasta. Lailla kumottaisiin nykyinen tasavallan presidentin kansliasta annettu laki. Samalla muutettaisiin tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annettua lakia ja työtuomioistuimesta annettua lakia.

Esityksessä ehdotetaan tasavallan presidentin kanslian virkamiehiä koskevia säännöksiä uudistettavaksi valtion virkamieslaissa tapahtuneet muutokset huomioon ottavalla tavalla. Samalla tarkennettaisiin palvelussuhteen ehtojen määräytymistä, työrauhaa ja työriitoja koskevia säännöksiä.

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi entisille tasavallan presidenteille tarjottavien palveluiden tuottamista koskevaa lainsäädäntöä muuttamalla tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annettua lakia. Laissa tarkennettaisiin eläkkeelle siirtyneiden presidenttien palveluiden tuottamista koskevia periaatteita.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2012 samanaikaisesti perustuslain muuttamisesta annetun lain kanssa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Säädettävällä uudella lailla tasavallan presidentin kansliasta saatetaan kanslian lainsäädäntö vastaamaan yleisessä valtion virkamieslainsäädännössä tapahtunutta kehitystä. Samalla kumotaan vuodelta 1995 oleva vanha laki tasavallan presidentin kansliasta (1382/1995), joka on yhä pääosin alkuperäisessä muodossaan. Kokonaisuudistuksen myötä tasavallan presidentin kanslian virkamiehiä koskevat säännökset vastaavat selkeämmin valtion virkamieslakiin (750/1994) vuosien varrella tehtyjä muutoksia ottaen samalla kuitenkin huomioon kanslian virkamiesten erityislaatuiset tehtävät. Myös muuta julkisia palvelussuhteita koskevaa erityislainsäädäntöä on uudistettu vuoden 1995 kanslalain voimaantulon jälkeen. Laki Suomen Pankin virkamiehistä (1166/1998) on tullut voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999 ja laki eduskunnan virkamiehistä (1197/2003) 1 päivänä tammikuuta 2004. Laki kunnallisesta viranhaltijasta (304/2003) puolestaan on tullut voimaan vuoden 2003 marraskuun alussa.

Keskeisimmät uudistukset

Lakiehdotusta tasavallan presidentin kansliasta (1. lakiehdotus) voidaan luonnehtia pitkälti voimassa olevan lainsäädännön ajantasaistamiseksi. On perustelua, että virkamiesoikeudelliset säännökset saatetaan tarpeellisilta osin vastamaan vuosien mittaan muuttuneita valtion yleisiä virkamiesoikeudellisia säännöksiä, joiden taustalla on muun muassa nykyinen perusoikeussääntely.

Tasavallan presidentin kanslian virkamiesten palvelussuhteen ehtoista on voimassa, mitä niistä valtion virkaehtosopimuksessa sovitaan, jollei kansliapäällikkö toisin määrää. Varsinaisesta neuvottelumenettelystä ei sen sijaan ole nykyisin säännöksiä. Uudistettavalla lailla siirrytään kansliassa palvelussuhteen ehtojen määräytymisessä normaaliin virkaehtosopimusjärjestelmään vastaavaan tapaan kuin on tehty aiemmin

eduskunnan kansliassa ja Suomen Pankissa. Uudessa laissa säädetään muun muassa palvelussuhteen ehtojen sopimisessa noudatettavasta menettelystä sekä neuvottelu- ja sopimusosapuolista. Lakiin sisältyvät lisäksi asianmukaiset säännökset työrauhasta ja työriitojen ratkaisemisesta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan myös tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annetun lain (42/1994) 1 §:n tarkentamista. On perusteltua täsmentää entisille tasavallan presidenteille tuotettavia palveluja erilaiset tarpeet huomioon ottavalla tavalla. Lisäksi mahdollistetaan, että eläkkeelle siirtyneen presidentin kuoltua voidaan hänen leskelleen ja alle 18-vuotiaille lapsille tuottaa edelleen heidän tarvitsemiaan palveluja.

Muutoksenhakua koskevat rajoitukset

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota perustuslain 21 §:n mukaisen oikeusturvan kannalta siihen, että 1. lakiehdotukseen sisältyy useita muutoksenhakukieltoja.

Kyseisen lakiehdotuksen 65 §:n 1 momentin mukaan päätökseen, jolla tasavallan presidentti on ratkaissut nimittämäänsä virkamiestä koskevan asian, ei saa hakea muutosta valittamalla. Presidentti päättää lakiehdotuksen 4 §:n perusteella muun muassa nimittämänsä virkamiehen irtisanomisesta, siirtämisestä, varoituksen antamisesta, virantoimituksesta pidättämisestä, virantoimituksesta pidättämisen voimassa pitämisestä ja virkasuhteen purkamisesta.

Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenee, että kaikki nämä päätökset ovat luonteeltaan sellaisia, joissa on kysymys sisällöllisesti yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia koskevista päätöksistä perustuslain 21 §:n 1 momentin tarkoittamassa mielessä. Yksilöllä on näissä tapauksissa aito oikeusturvaintressi, ja perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaisena lähtökohtana tulisi olla oikeus saattaa tällainen päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään hyväksynyt vähäisiä rajoituksia oikeuteen saada yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva päätös tuomioistuimen käsiteltäväksi. Myös perusoikeusuudistusta valmisteltaessa on katsottu voitavan säätää vähäisiä poikkeuksia näistä oikeusturvatakeista. Ottaen huomioon sen, että kyseessä olevat henkilöt ovat erityislaatuissa asiantuntijatehtävissä ja että heidän virkasuhteensa rakentuu olennaisesti keskinäiseen luottamukseen heidän toimeksiantajansa kanssa samoin kuin toimeksiantajan valtiollisen aseman, perustuslakivaliokunta ei pidä tällaista valituskieltoa tässä yhteydessä valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisena. Perustuslakivaliokunta katsookin lausunnossaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

tukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Yhteenveto

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina.

Helsingissä 10 päivänä helmikuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jussi Halla-aho /ps
jäs. Heikki Autto /kok
Reijo Hongisto /ps
Risto Kalliorinne /vas
Elsi Katainen /kesk
Timo V. Korhonen /kesk
Antti Lindtman /sd

Markus Lohi /kesk
Pirkko Mattila /ps
Tapani Mäkinen /kok
Markku Mäntymaa /kok
Ulla-Maj Wideroos /r
vjäs. Anne Holmlund /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.